

Thema:	Indicator en beoordelingsaspect
Economie	1. <u>Innovatie</u> : De Provincie Zuid-Holland (PZH) heeft de ambitie de meest innovatieve regio van Nederland te zijn. Als beoordeling wordt hier de positie van de PZH op de <i>European Regional Competitiveness Index</i> (ERCI) voor gebruikt.
	2. <u>Grondstoffen gebruik</u> : De PZH wil in 2050 100% circulair zijn. Indicator is nog in ontwikkeling net als de monitoringssystematiek om voor de beoordeling het totale grondstofgebruik in PZH inzichtelijk te maken.
	3. <u>Werkgelegenheidsontwikkeling</u> : Werkeloosheid is een belangrijke graadmeter economie PZH. Het percentage van de werkloze beroepsbevolking wordt gebruikt om de ontwikkeling te monitoren.
	4. <u>Ondernemersvertrouwen</u> : Belangrijke graadmeter van de Zuid-Hollandse economie gebaseerd op uitslag van de Conjunctuurenquête onder bedrijven.
Energie	5. <u>Energiegebruik</u> : Samen met energiebesparing is dit een kwantificeerbare EU2020 beleidsdoelstelling (NL 1990-2020: 20%). De PZH wil het totale energiegebruik verder besparen en meet per sector de voortgang op dit gebied.
	6. <u>Duurzame energieopwekking</u> : Is een kwantificeerbare EU2020 beleidsdoelstelling (NL 2020: 14% 2023: 16%). De productie en daarmee aandeel van duurzame energie neemt toe en moet verder stijgen om doelen te bereiken. Per (hernieuwbare) energiebron wordt toename gemonitord.
Klimaat en water	7. <u>Uitstoot broeikasgassen</u> : Is een kwantificeerbare EU2020 beleidsdoelstelling (Doelstelling NL tussen 2005-2020 was 16%). Totale CO2 uitstoot PZH in 2019 was 42,3 Mton t.o.v. 45,3 Mton in 2006. Verdere afname wordt gestimuleerd door verhoogde inzet duurzamere energiebronnen. Uitstoot broeikasgassen blijft per sector en jaar gemonitord worden.
	8. <u>Waterveiligheid</u> : Percentage van de regionale keringen die voldoen aan veiligheidsnormen. Doel is dat in 2030 alle keringen hieraan voldoen.
	9. <u>Voldoende water</u> : Bestaat uit twee deelindicatoren, 1. Voldoende oppervlaktewater (geen normering KRW) en 2. Voldoende grondwater (toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW voor 5 grondwaterlichamen in PZH is 'goed').
	10. <u>Schoon water</u> : Bestaat uit twee deelindicatoren, 1. Schoon oppervlaktewater (op ecologische waterkwaliteit KRW van 125 oppervlakte-waterlichamen en verontreiniging door chemische stoffen beneden norm KRW) en 2. Schoon grondwater (normering op aantal van vijf grondwaterlichamen dat 'goed' scoort op deelttest chemie voor chemische grondwaterkwaliteit). Beide deelindicatoren zijn gekoppeld aan KRW toestand- en trendbeoordeling.
	11. <u>Bodemdaling</u> : "Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling" is een provinciale beleidsregel. Dit gaat over zowel directe kosten door schade in bebouwde omgeving in infrastructuur, funderingen, etc., als indirecte CO2 uitstoot in veenweide door veenoxidatie. De kosten van bodemdaling en stijging uitstoot CO2 en andere broeikasgassen worden per gebied gemonitord via Staat van Zuid-Holland.
Landschap & Cultuur	12. <u>Fysieke Landschapskenmerken</u> : Voor deze indicator zijn de onderliggende indicatoren nog in ontwikkeling. Doel is het landschap in beeld te brengen aan de hand van 6 indicatoren met daarin bepaalde kwaliteitskenmerken. Deze zijn bebouwing, landgebruik (bijvoorbeeld landbouwareaal), openheid, opgaand groen, historische lijnelementen en reliëf. PZH sluit hiervoor aan bij de landelijke Monitor Landschap.
	13. <u>Grondgebruik</u> : Voor deze indicator zijn de onderliggende indicatoren nog in ontwikkeling. Doel is om de feitelijke, meetbare kenmerken van landschap in beeld te brengen. De PZH sluit hiervoor aan bij de landelijke Monitor Landschap (toegelicht bij indicator 13).
	14. <u>Cultuurhistorie (erfgoed)</u> : Restauratievolume uit de provinciale Erfgoedmonitor wordt gebruikt om het aantal rijksmonumenten (uitgezonderd woonhuizen) dat in een matige tot slechte onderhoudsstaat verkeert en gerestaureerd dient te worden te monitoren. Indicator wordt nog verder ontwikkeld vanwege raakvlakken met de landelijke Monitor Landschap (toegelicht bij indicator 12).
Milieu en gezondheid	15. <u>Luchtkwaliteit - Ruimtelijk verdeelde waarden NOx en PM10</u> : De luchtkwaliteit moet voldoen aan Europese grenswaarden richtlijn 2008/50/EG, overgenomen in Nederlandse Wet milieubeheer voor NO2 en PM10. De voortgangsrapportage berekent de luchtkwaliteit.
	16. <u>Geluid</u> : Geluidhinder wordt bepaald door de hoeveelheid decibel op een gegeven moment en plaats, en de hinderbeleving. Dit is een momentopname en de enige goed beschikbare indicatie van geluidhinder en vragen om verdere monitoring.
	17. <u>Levensverwachting in goed ervaren gezondheid</u> : Doelstelling Rijk om in 2040 vijf extra gezonde levensjaren te hebben bereikt, PZH kent geen aparte doelstelling. Indicator is gezonde levensverwachting naar Gezondheidsenquête.

	<p>18. <u>Beweegvriendelijke leefomgeving</u>: Bestaat uit vijf deelindicatoren, namelijk 1. Sport- en speelplekken, 2. Sport- speel- en beweegruimte, 3. Routes, 4. Buitengebied en 5. Nabijheid van voorzieningen. Een score op deze indicator wordt momenteel nog niet gegeven in de MoLo.</p> <p>19. <u>Aandachtsgebieden omgevingsveiligheid (incl. Kwetsbare objecten)</u>: Veiligere PZH, kans dat mensen slachtoffer worden van ongevallen met gevaarlijke stoffen minimaliseren. Indicator wordt ontwikkeld om kaarten met groepsrisico aandachtsgebieden te ontwikkelen.</p>
Natuur	<p>20. <u>Biodiversiteit</u>: De <i>Living Planet Indicator</i> (LPI) is gebaseerd op de trend in aantal en verspreiding van ca 225 soorten waarvoor voor Zuid-Holland voldoende informatie beschikbaar is.</p> <p>21. <u>Kwaliteit gebieden NNN</u>: De kwaliteit van de natuur binnen Natuurnetwerk Nederland (NNN) wordt een landelijke systematiek gebruikt. Voor de verschillende beheertypen uit het SNL-stelsel zijn hierin verschillende maatlatten opgenomen om de kwaliteit te beoordelen.</p> <p>22. <u>Kwaliteit habitattypen in Natura 2000 gebied</u>: De indicator betreft het aandeel van het oppervlak habitatype dat een goede kwaliteit heeft volgens het meest recente vastgestelde beheerplan.</p> <p>23. <u>Kwaliteit leefgebied/populatiegrootte vogel- en habitatrictlijnsoorten in N2000 gebied</u>: De indicator betreft het aandeel van de soorten dat in een goede staat van instandhouding verkeert volgens het meest recent vastgestelde beheerplan.</p> <p>24. <u>Stikstofoverschrijding gebieden</u>: De indicator meet de kritische depositie waarde (KDW) van stikstof in habitattypen/leefgebieden. Een te hoge depositie waarde zorgt voor achteruitgang in biodiversiteit, de emissie en depositie van stikstof moet dus gereduceerd worden. De vooruitgang van de reductie wordt ook gemeten.</p> <p>25. <u>Duurzame Landbouw</u>: Kent als indicator de Barometer Duurzame Landbouw welks, gebaseerd op gevalideerde data en samengesteld uit verschillende deelindicatoren, de stand van de verduurzaming aangeven.</p>
Verstedelijking en mobiliteit	<p>26. <u>Woningvoorraadontwikkeling</u>: Gerealiseerde woningvoorraad-toename moet in de pas lopen met de provinciaal geraamde gewenste woningvoorraadtoename en waarbij de geplande nieuwe woningen netto (ook) in de pas moeten lopen met de provinciaal toegestane maximale programmeerruimte (130%) in verband met planvertraging en -uitval.</p> <p>27. <u>Werknemers en inwoners in HOV- en BSD-gebieden</u>: In de indicator wordt gekeken naar ontwikkeling aantal werknemers (op bedrijfsniveau) en inwoners binnen de PZH in percentages. Veranderingen worden gemonitord.</p> <p>28. <u>Leefbaarheid</u>: PZH wil een regio zijn waar mensen met plezier wonen, werken en recreëren in een aantrekkelijke, groene en gezonde omgeving. De leefbaarheid wordt in beeld gebracht doormiddel van 100 indicatoren, onderverdeeld in vijf dimensies in de Leefbaarometer.</p> <p>29. <u>Nabijheid wonen-voorzieningen</u>: De indicator toont of nieuwbouwwoningen op een logische plek gebouwd zijn, laat zien in hoeverre de doelstelling behaald wordt.</p> <p>30. <u>Verkeersslachtoffers</u>: Verkeersonveiligheid meten door te kijken naar aantal verkeersslachtoffers.</p>